

"Okolo bystriny tuším žije taký milión drobučkových tvorov.

Keby sa človek mohol stať obrom a pozerat' na zákruty a ohyby potoka, pochopil by, že to je rieka života.

Bol som takým obrom. Keďže som meral tak trištvrte metra, čupel som, tak ako to obri robievajú, aby som mohol skúmať nevelké mokradie, kde sa na rovných miestach rozlieva voda z hlavného prúdu. Žaby tu kládli vajíčka, veľké krištáľové želatínové guľky, bodkované žubrienkami... čo čakali, kým príde čas prehrýzť sa von.

Čereble, drobné rybky, vyrážali za pižmovými chrobákmi cupkajúcimi po hladine bystriny. Keď si podržal pižmového chrobáka v ruke, dlaň ti nasiakla sýtou a veľmi príjemnou vôňou.

Raz som strávil celé popoludnie chytaním pižmových vodomeriek, mal som ich vo vrecku iba niekoľko, lebo sa dali iba veľmi ťažko chytiť. Odniesol som ich starej mame, lebo som vedel, že má rada príjemné vône. Keď varila lúhové mydlo, vždy doň pridávala zemolez.

Pižmové vodomerky ju nadchli ešte väčšmi ako mňa alebo skoro tak ako mňa. Povedala, že ešte nikdy nevoňala niečo také nádherné a že nevie, ako to, že o pižmových vodomerkách vôbec nevedela.

Pri večeri povedala starému otcovi skôr, ako som to stíhol urobiť ja, o tom, že v živote nevoňala nádhernejšiu vôňu. Starý otec od úžasu onemel. Dal som obidvom ovoňať vodomerky a on vyhlásil, že prežil vyše sedemdesiat rokov a o takejto vôni nemal ani potuchy.

Stará mama povedala, že som urobil správne, lebo keď človek naďabí na niečo dobré, najprv sa treba podeliť so všetkými nablízku, a tak sa dobro dostane aj tam, kam by človeku ani na rozum nezišlo, že sa ta dostane. A to je správne.

Ako som sa máčal v potoku, bol som celý mokrý, ale stará mama vôbec nič nepovedala. Čerokíovia nikdy nehrešia svoje deti za to, čo súvisí s prírodou.

Zvykol som zájsť ďaleko proti prúdu bystriny, brodiac sa čírou vodou, skláňajúc sa, aby som prešiel popod zelené páperie smutných vrb, ktorých haluzie viselo dolu a máčalo si končeky vetvičiek v prúde. Vodné papradie vytváralo zelenú čipku nad hladinou a poskytovalo záchytné plochy maličkým dáždňikovým pavúčikom.

Tieto drobučké tvory pripevnili jeden koniec tenkého vlákna na halúzku papradia, potom vyskočili do vzduchu a vytlačili ďalšie vlákno, z ktorého si vytvorili akýsi dáždňik a usilovali sa dostať na halúzku papradia na opačnom brehu. Keď sa im to podarilo, upevnili vlákno a hybaj nazad – sem a tam – kým nemali perlovú sieť natiahnutú ponad potok.

Boli to malí vytrvalci. Ak spadli do vody, strhol ich prúd a museli bojovať, aby sa udržali na hladine a boli na brehu, prv ako ich dostane čerebla.

Čupel som v prostriedku potoka a pozoroval jedného z maličkých pavúčikov, ako sa usiluje dostať na svojom vlákne na druhý breh. Bol rozhodnutý, že bude mať najširšiu perlovú sieť nad celým potokom, a preto si vybral najširšie miesto. Upevnil vlákno, skočil do vzduchu a spadol do vody. Musel plávať po prúde, bojovať o život, vyškriabať sa na breh a vrátiť sa k tomu istému papradu. Potom to skúsil znovu.

Tretí raz prišiel naspäť k papradu a vybehol na jeho koniec, tam sa usadil, skrížil si predné nožičky pod bradou a skúmal vodu. Už som si pomyslel, že sa hádam vzdám – ja som mal chuť to vzdať, lebo som si už necítil zadok, ako som čupel v ľadovej vode. Pavúček ležal na papradí, uvažoval a skúmal. O chvíľočku dostal nápad a rozhodol sa skákať na papradí. Vytrval, skákal tak, aby papradie rozhojdal. Nato, nečakane, keď sa papradie dvíhalo hore, vyskočil, vypustil dáždňik a – podarilo sa mu to.

Horel pýchou, poskakoval, až kým skoro nepadol. Jeho perlová sieť bola tá najširšia, akú som kedy videl.

Tak som spoznal koryto bystriny, sledujúc ho až do doliny lastovičky, ktoré žijú pri vode a vešajú si hniezda podobné vreciam na konáre vríb. Rozčuľovali sa, keď ma zbadali, kým si na mňa nezvykli – potom už len vystrkovali von hlavičky a švitorili, žaby kvákali pozdĺž celých brehov, ale zmlkli, keď som sa priblížil. Starý otec mi potom povedal, že žaby cítia, ako sa pri krokoch trasie zem. Ukázal mi, ako chodia Čerokiovia, nestúpajú na pätu, ale na prsty, kĺžuc mokasinami po zemi. Vtedy sa k nim budem môcť priblížiť a sadnúť si pri žabe a tá bude kvákať ďalej.

Pri cestách hore potokom som prišiel na tajné miesto. Bolo neďaleko úbočia vrchu a lemovali ho kríky vavrína. Nebolo veľké, trávnatý hrboľ, nad ktorým sa skláňal starý gumovník. Keď som ho uvidel, vedel som, že to je moje tajné miesto, a tak som ta veľmi často chodieval.

Stará Maud si ta zvykla chodiť so mnou. Aj jej sa páčilo a spolu sme sedeli pod gumovníkom, načúvali – a pozorovali. Na tajnom mieste Maud nikdy nevydala ani hláska. Vedela, že je tajné.

Raz neskoro popoludní sme sedeli so starou Maud s chrbtami opretými o gumovník a pozorovali okolie, keď som v diaľke zbadal nejaký pohyb. Bola to stará mama. Prechádzala neďaleko nás. Ale ja som sa nazdával, že vôbec nezbadala moje tajné miesto, lebo by bola niečo povedala.

Stará mama sa vedela pohybovať po lístí tichšie ako vánok. Nasledoval som ju. Zbierala korene. Pridal som sa k nej, aby som jej pomohol, a stará mama si sadla na vyvrátený kmeň, aby ich roztriedila. Tuším som bol primladý na to, aby som vedel uchovať tajomstvo, lebo som musel starej mame povedať o svojom tajnom mieste. Nebola prekvapená – a to prekvapilo mňa.

Stará mama povedala, že všetci Čerokiovia majú tajné miesto. Povedala mi, že aj ona jedno má a starý otec takisto. Povedala, že sa na to nikdy nespytovala, ale že si myslí, že to jeho je na vrchole hory, na vysokohorskom chodníčku. Povedala, že podľa nej má skoro každý tajné miesto, ale že si nie je istá, lebo si to nikdy nezisťovala. Stará mama povedala, že tajné miesto je potrebné. Potešilo ma, že aj ja ho mám.

Stará mama rozprávala, že každý človek má dve mysle. Jedna z nich má do činenia s potrebami telesného života. Tú treba používať na to, ako získať prístrešie, potravu a podobné veci, ktoré telo potrebuje. Vraj ju treba používať aj na to, aby si človek našiel družku, mal potomkov a podobne. Dodala, že túto myseľ musíme mať, aby sme sa udržali pri živote. Ale máme aj inú myseľ, ktorá nemá nič spoločné s tým predošlým. Vraj to je duchovná myseľ.

Stará mama mi vysvetlila, že ak človek používa telesnú myseľ na to, aby bol chamtivý alebo podlý, ak podvádza ľudí a špekuluje, aby z nich mal zisk... tak sa mu scvrkne duchovná myseľ do veľkosti hikóriového orieška.

Stará mama tvrdila, že keď telo zomrie, telesná myseľ zomiera s ním, a človek, čo celý život používal iba túto myseľ, tak mu treba, má duchovnú myseľ veľkú ako hikóriový oriešok, ale duchovná myseľ je všetko, čo prežije, keď ostatné zomrie. Vtedy, povedala stará mama, keď sa znovu narodíš, ako je ti súdené – tak ti treba, narodíš sa s duchovnou myslou ani hikóriový oriešok, a vlastne ničomu nebudeš rozumieť.

Vtedy sa ti myseľ môže scvrknúť na veľkosť hrášku a môže zmiznúť, ak nad všetkým preváži telesná myseľ. V takom prípade prídeš celkom o svojho ducha.

A tak sa z teba stane mŕtvy človek. Stará mama povedala, že mŕtveho človeka ľahko spoznať. Vraj, keď sa mŕtvy človek pozrie na ženu, nevidí nič, iba špinu, keď sa pozrie na iných ľudí, nevidí nič iné, iba zlo, keď pozrie na strom, nevidí iné, iba drevo a zisk, nikdy nevidí krásu. Stará mama povedala, že svet je plný mŕtvych ľudí.

Stará mama tvrdila, že duchovná myseľ je taká ako každý iný sval. Ak ju používaš, zväčší sa a zmocnie. Jediný spôsob, ako to môžeš dosiahnuť, je používať ju na porozumenie, ale tie dvere sa ti

neotvorí dovedy, kým neprestaneš byť chamtivý a budeš sa oddávať telesnej mysli. Vtedy sa porozumenie prehĺbi a čím viac sa budeš pokúšať porozumieť, tým väčšieho ducha budeš mať.

Prírodzene, porozumenie a láska je jedno a to isté, ibaže ľudia k tomu pristupujú veľa ráz odzadu, usilujú sa predstierať, že milujú veci, ktorým nerozumejú. A to sa nedá.

Hneď som pochopil, že sa pokúsím porozumieť prakticky všetkým, lebo som, pravdaže, nechcel skončiť s duchom veľkým ako orešok.

Stará mama povedala, že duchovná myseľ sa môže stať takou veľkou a mocnou, že nakoniec budeš vedieť všetko o svojich minulých životoch a dospeješ ta, že sa ťa telesná smrť vôbec nedotkne.

Podľa starej mamy môžem pozorovať, ako to funguje, zo svojho tajného miesta. Na jar, keď sa všetko rodí (a vždy, keď sa niečo rodí, dokonca aj myšlienka), panuje rozruch a zmätok. Jarná búrka sa rodí ako dieťa v krvi a bolesti. Stará mama povedala, že to sa duchovia bránia, aby sa nemuseli znovu vrátiť do telesnej podoby.

Nato príde leto – naše dospelé životy – a jeseň, keď starneme a máme ten čudný pocit, že sa naša duchovná myseľ vracia do minulosti. Niektorí ľudia tomu vravia nostalgia a smútok. A zima, keď všetko zomrie, alebo to tak vyzerá, tak ako naše telá, keď zomrú, ale narodia sa znovu, presne tak ako jar. Stará mama povedala, že Čerokíovia to vedia a že sa to naučili už veľmi dávno.

Vraj aj ja sa naučím, že aj ten starý gumovník na mojom tajnom mieste má ducha. Nie ľudského, ale stromového. To všetko ju naučil jej tatko.

Jej tatko sa volal Hnedý Jastrab. Vravela, že jeho porozumenie bolo veľmi hlboké. Cítil, ako rozmyšľajú stromy. Raz, keď bola ešte malé dievča, jej tatko bol znepokojený, lebo biele duby na neďalekom vrchu vyzerali rozrušené a vydesené. Trávil veľa času na vrchu, prechádzal sa pomedzi dubmi. Boli veľmi krásne, vysoké a rovné. Neboli sebecké, dovoľovali rásť aj sumachu a tomelu, hikorii a pagaštanu, aby sa mala zver čím kŕmiť. Tým, že neboli sebecké, mali mocného ducha.

Raz, v jedno včasné ráno, keď sa slnko vyhúplo nad horský hrebeň, Hnedý Jastrab pozoroval drevorubačov, ako chodia medzi bielymi dubmi, označujú ich a chystajú sa ich všetky vyrúbať. Len čo odišli, Hnedý Jastrab povedal, že biele duby sa rozhodli plakať. Nemohol spávať. A tak pozoroval drevorubačov. Postavili na vrch cestu, po ktorej mali chodiť ich vozy.

Stará mama povedala, že tatko sa rozprával s Čerokiami a že tí sa rozhodli biele duby zachrániť. V noci, keď drevorubači odchádzali do osady, Čerokíovia rozkopali cestu a vyhlúbili na nej hlboké zákopy. Ženy a deti pomáhali.

Na druhé ráno sa drevorubači vrátili a celý deň opravovali cestu. Čerokíovia ju však v noci znovu rozkopali. Takto to šlo po nasledujúce dva dni a dve noci, potom drevorubači postavili na cestu stráže s puškami. Lenže stráže nemohli dozeráť na celú cestu, a tak Čerokíovia kopali zákopy tam, kde mohli.

Stará mama povedala, že to bol ťažký zápas a že boli čoraz unavenejší. Vtedy jedného dňa, keď drevorubači pracovali na ceste, sa zrútil na jeden voz obrovský dub. Zabil dva muly a rozdrúžgal voz. Vravela, že to bol krásny zdravý biely dub, ktorý nemal prečo padať, ale spadol.

Stará mama rozprávala, že mesiac dorástol na spln a oni mali oslavu na veľkej čistine medzi dubmi. Tancovali pri žltom splne a biele duby spievali a dotýkali sa navzájom konármi a dotýkali sa aj Čerokíov. Spievali pohrebnú pieseň za ten biely dub, ktorý dal svoj život, aby zachránil ostatné a ten pocit bol taký mocný, že sa takmer vznášal nad vrchom.

„Malý Strom,“ povedala, „o týchto veciach nesmieš hovoriť, lebo na tomto svete, ktorý patrí belocho, to nepomôže. Ale musíš o tom vedieť. A tak som ti to povedala.“

Stará mama vravela, že jej tatko mal také porozumenie, že vedela, že by mal byť mocný... vo svojom novom telesnom živote. Dúfa, že zakrátko bude mocná aj ona, vtedy ho znovu stretne a ich duchovia sa spoznajú.

Stará mama povedala, že starý otec sa blíži k porozumeniu bez toho, aby o tom vedel, a že budú vždy spolu, lebo ich duchovia to budú vedieť.

Spýtal som sa starej mamy, či by som to aj ja nemohol tak, aby ma nenechali samého.

Vzala ma za ruku. Kráčali sme dlho chodníkom, kým mi napokon odpovedala. Povedala mi, aby som sa vždy usiloval porozumieť. Že aj ja sa ta dostanem a že to môže byť ešte skôr, ako ta príde ona.

Vyhlásil som, že mi vôbec nejde o to, aby som sa dostal niekam skôr. Celkom by mi vyhovovalo, keby som s ňou držal krok. Keď totiž človek zostáva pozadu, cíti sa veľmi osamelý."